

Horyzonty Polityki
2024, Vol. 15, N° 52

ARKADIUSZ GAWEŁ

<http://orcid.org/0000-0001-8668-5626>
Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania
z siedzibą w Rzeszowie
agawel@wsiz.edu.pl

MAŁGORZATA GOSEK

<http://orcid.org/0000-0002-9645-9232>
Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania
z siedzibą w Rzeszowie
mgosek@wsiz.edu.pl
DOI: 10.35765/HP.2619

Analiza dyskursu politycznego posłów na Sejm RP na temat problemów klimatycznych i środowiskowych

Streszczenie

CEL NAUKOWY: Celem artykułu jest pokazanie, w jakim stopniu tematyka kryzysu klimatycznego, problemów środowiska i zrównoważonego rozwoju była istotna w debacie politycznej posłów na Sejm IX kadencji z różnych partii politycznych.

PROBLEM I METODY BADAWCZE: Problem badawczy główny sformułowano w postaci pytania: Czy i w jakim stopniu partie polityczne i ich koalicjanci podnosili kwestie klimatyczne i środowiskowe oraz jakiego rodzaju tematy poruszali? Dodatkowo opracowano problemy szczegółowe. W pracy zastosowano metodę analityczno-syntetyczną na bazie literatury i raportów oraz wyników badań treści wystąpień sejmowych polityków. Badania przeprowadzono metodą analizy statystycznej.

PROCES WYWODU: Punktem wyjścia jest syntetyczny obraz współczesnego kryzysu klimatycznego i środowiskowego oraz wysiłków świata, Europy i Polski w przeciwdziałaniu mu. W kolejnym kroku przedstawiono obraz polskiej sceny politycznej. Następnie zaprezentowano wyniki badania treści wystąpień sejmowych.

WYNIKI ANALIZY NAUKOWEJ: Kwestie klimatyczne były obecne w dyskursie wszystkich partii politycznych, choć z różnie położonym akcentem. Koalicja Obywatelska najczęściej podnosiła tematy klimatyczne i tak jak Koalicja Polska łączyła te kwestie z polityką gospodarczą. Prawo i Sprawiedliwość kładło

Sugerowane cytowanie: Gaweł, A., i Gosek, M. (2024). Analiza dyskursu politycznego posłów na Sejm RP na temat problemów klimatycznych i środowiskowych. *Horyzonty Polityki*, 15(52), 95–125. DOI: 10.35765/HP.2619.

nacisk na tematy związane z energią i klimatem, Lewica koncentrowała się na ochronie środowiska. Konfederacja, chociaż mniej aktywna, także poruszała tematy związane z klimatem, ale raczej z negatywnym wydźwiękiem.

WNIOSKI, INNOWACJE, REKOMENDACJE: W wyniku analizy rozstrzygnięto problemy badawcze. W przyszłości rekomenduje się dokonanie dla porównania podobnej analizy w kolejnej X kadencji Sejmu z uwzględnieniem zmieniającej się sytuacji klimatycznej i środowiskowej oraz uwarunkowań politycznych, społecznych i gospodarczych.

SŁOWA KLUCZOWE:

środowisko, klimat, sejm, politycy

Abstract

ANALYSIS OF THE POLITICAL DISCOURSE
OF MEMBERS OF THE POLISH PARLIAMENT
ON CLIMATE AND ENVIRONMENTAL ISSUES

RESEARCH OBJECTIVE: The purpose of the article is to show the extent to which the topics of the climate crisis, environmental problems and sustainable development were relevant in the political debate of members of the 9th term of Parliament from different political parties.

THE RESEARCH PROBLEM AND METHODS: The main research problem was formulated in the form of a question: To what extent have political parties and their coalition partners raised climate and environmental issues, and what types of topics have they raised? In addition, specific problems were developed. The study used an analytical-synthetic method on the basis of literature and reports, as well as the results of a content survey of politicians' parliamentary speeches. The research was carried out using the method of statistical analysis.

THE PROCESS OF ARGUMENTATION: The starting point is a synthetic picture of the contemporary climate and environmental crisis and the efforts of the world, Europe and Poland in countering it. The next step presents a picture of the Polish political scene. Then the results of a survey of the content of parliamentary speeches are presented.

RESEARCH RESULTS: Climate issues were present in the discourse of all political parties, although with varying degrees of emphasis and emphasis. The Civic Coalition most often raised climate issues and, like the Polish Coalition, combined these issues with economic policy. Law and Justice emphasized energy and climate topics, while the Left focused on environmental protection. The Confederation, although less active, also raised climate issues, but with rather negative overtones.

CONCLUSIONS, INNOVATIONS, AND RECOMMENDATIONS:

As a result of the analysis, the research problems were resolved. In the future, it is recommended that a similar analysis be carried out for comparison in the next 10th term of the Parliament, taking into account the changing climate and environmental situation and political, social and economic conditions.

KEYWORDS:

environment, climate, parliament, politicians

WSTĘP

Publikacje naukowe sukcesywnie przynoszą doniesienia o ocieplającym się klimacie i postępującej degradacji środowiska, a media angażują się w popularyzowanie tych informacji, próbując dotrzeć do opinii publicznej. I chociaż społeczne zrozumienie ciągle jest niewystarczające, to na poziomie strategicznym i legislacyjnym Unii Europejskiej i krajów członkowskich widoczny jest postęp w zrozumieniu i próbach rozwiązania tego problemu. Kluczowa jest wola polityczna, bowiem to wdrażane regulacje prawne zapewniają odpowiednie tempo i skalę działań proklimatycznych i prośrodowiskowych.

Celem artykułu jest pokazanie, w jakim stopniu tematyka kryzysu klimatycznego, problemów środowiska i zrównoważonego rozwoju była obecna w debacie politycznej posłów na Sejm RP z różnych partii politycznych oraz jakie nacechowanie emocjonalne towarzyszyło tej debacie.

Problem badawczy główny sformułowano w postaci pytania: Czy i w jakim stopniu partie polityczne i ich koalicjanci podnosili kwestie klimatyczne i środowiskowe oraz jakiego rodzaju tematy poruszały? Dodatkowo zajęto się problemami szczegółowymi: (I) W jakim stopniu tematy środowiskowe były poruszane? (II) Jakiego rodzaju tematy poruszano? (III) Jakie podobieństwa i różnice występowały w różnych partiach politycznych?

Dla rozwiązania tego problemu zastosowane zostało podejście analityczno-syntetyczne dla nakreślenia aktualnej sytuacji oraz analiza statystyczna prowadząca bezpośrednio do weryfikacji problemu badawczego.

W pierwszej części artykułu przedstawiono obraz współczesnego kryzysu klimatycznego i środowiskowego, wysiłków w skali świata

i Europy w zakresie przeciwdziałania mu oraz działań podejmowanych przez Polskę. W kolejnym kroku nakreślono obraz polskiej sceny politycznej oraz aktualny stan badań zaangażowania polityków w kwestie środowiskowe. Następnie zaprezentowano wyniki badania treści wystąpień sejmowych. Na tej podstawie sformułowano wnioski, które posłużyły do odpowiedzi na pytanie badawcze i przedstawienia rekomendacji.

METODY I NARZĘDZIA BADAWCZE

Zagadnienia omawiane w artykule opracowane zostały na podstawie literatury i raportów z badań z zastosowaniem metody analityczno-syntetycznej. Uzyskany w ten sposób obraz aktualnej sytuacji i zaangażowania polityków w działania prośrodowiskowe zaprezentowano w zasadniczej części artykułu.

Kluczową część artykułu stanowią wyniki badań treści wystąpień sejmowych polityków Sejmu IX kadencji w okresie od początku IX kadencji Sejmu 12.11.2019 do posiedzenia 17.09.2021. Przyjęto więc około dwuletni okres badawczy, zamierzając skupić się na początkowym okresie trwania Sejmu i móc w niedalekiej przyszłości dokonać porównania z Sejmem X kadencji (w planach jest kontynuacja badań).

Stenogramy wystąpień z tego okresu zostały pobrane i przygotowane do badania. Badanie przeprowadzone zostało metodą analizy statycznej z użyciem narzędzi *open source*, głównie biblioteki *Selenium* w celu pobrania danych oraz języka *R* do analizy i wizualizacji.

Wypowiedzi posłów na Sejm przyporządkowano do partii wg barw partyjnych, z których kandydowali do Sejmu IX kadencji. Tak uzyskane dane sklasyfikowano z podziałem na cztery kluby parlamentarne (wcześniej komitety wyborcze) – Prawo i Sprawiedliwość (PiS), Koalicja Obywatelska (KO), Lewica (w wyborach 2019 pod szyldem Sojuszu Lewicy Demokratycznej), Koalicja Polska (KP; w wyborach jako Polskie Stronnictwo Ludowe) oraz koło parlamentarne Konfederacja (ze względu na liczebność jej posłów nie była klasyfikowana jako klub).

Do pobrania danych z oficjalnej strony Sejmu (sejm.gov.pl) napisane zostało oprogramowanie na bazie języka Python i biblioteki Selenium. Jest ono automatycznie sterowane, zapisuje wystąpienia posłów z mównicy sejmowej z publicznie dostępnych stenogramów.

Dane do badań zostały odpowiednio przygotowane w języku R. Wykonano standardowe procedury występujące w analizie tekstu, jak m.in. ujednoczenie do małych liter, usunięcia nawiasów i innych symboli. W kolejnych krokach usunięto dane posta, również wszelkie wypowiedzi marszałka, który mógł brać udział w konwersacji z konkretnym posłem, ewentualne wypowiedzi innych posłów z sali – tak aby otrzymać czystą wypowiedź posła zabierającego głos. Usunięto z wypowiedzi tzw. *stopwords*, czyli słowa o marginalnym znaczeniu, takie jak: (kolejność losowa) *który, ze, że, także, również, więc, jeśli, jeżeli, może, którzy, nad, tam, ich, dlatego, aby, w, czym, jak, tej, przez, po, bo, dla, za, po, są, ma, tego, które, od, te, żeby, tylko, ta, i, to, na, z, jest, że, się, o, do, a, ale, co, tym, czy, r, tych, ten, już, też, która, zł, oraz*. Aby dokonać tych przekształceń, posłużono się głównie bibliotekami: *tidytext, tm, dplyr*. Do wizualizacji wyników posłużyła biblioteka *ggplot2*.

Przeszukano wypowiedzi posłów pod względem słów kluczowych zaprezentowanych w tab. 1. Do pogrupowania użyto biblioteki *hclust* i funkcji *utils.adist*.

W badaniach znalazły się klastry tematyczne, które były analizowane w kontekście wypowiedzi posłów różnych partii (tab. 1):

Tab. 1. Słowa kluczowe, odmiany i utworzone klastry

Klaster	Typ klastra (krótka forma opisu)	Opis klastra	Słowa kluczowe i odmiany
1	zrównoważony	dot. zrównoważonego rozwoju i gospodarki	zrównoważony, zrównoważonego, zrównoważonemu, zrównoważonym, zrównoważoną, zrównoważonej, zrównoważoną, zrównoważone, zrównoważonych, zrównoważonymi, zrównoważonym
2	zielony	dot. ekologii, ochrony środowiska	zielony, zielonego, zielonemu, zielonym, zieloną, zielonej, zieloną, zielone, zielonych, zielonym
3	organiczny	dot. rolnictwa organicznego lub ogólnie podejścia do naturalnych metod produkcji	organiczny, organicznego, organicznemu, organicznym, organiczna, organicznej, organiczną, organicznej, organiczne, organicznych
4	ekologia/biologia	dot. ekologii i biologii	ekologia, ekologii, ekologiczny, ekologicznego, ekologicznemu, ekologicznym, ekologiczna, ekologicznej, ekologiczną, ekologiczne, ekologicznych, ekologicznymi, biologiczna, biologicznej, biologiczną, biologicznej, biologiczny, biologicznego, biologicznemu, biologicznym

5	naturalny	dot. naturalnych środowisk, produktów itp.	naturalny, naturalnego, naturalnemu, naturalnym, naturalna, naturalnej, naturalną, naturalne, naturalnych, naturalnymi
6	klimat	dot. zmian klimatycznych, klimatu	klimat, klimatu, klimatowi, klimatem, klimacie
7	ekosystem	dot. różnorodności ekosystemów, ich ochrony i zrównoważonego rozwoju	ekosystem, ekosystemu, ekosystemowi, ekosystemem, ekosystemie, ekosystemy, ekosystemów, ekosystemom, ekosystemami, ekosystemach
8	lasy/gleby/morza	dot. lasów, gleb i mórz	lasy, lasów, lasom, lasami, lasach, woda, wody, wodzie, wód, wodami, wodach, wodny, wodnego, wodnym, wodnych, wodna, wodnej, wodne, las, lasu, lasem, lesie, lasy, lasów, lasom, lasach, susza, suszy, gleba, gleby, glebie, gleby, gleb, glebami, glebach, morze, morza, morzu, mórz, morzom, morzach
9	bioróżnorodność	dot. tematu bioróżnorodności	bioróżnorodność, bioróżnorodności, bioróżnorodnością, bioróżnorodny, bioróżnorodnego, bioróżnorodnemu, bioróżnorodnym, bioróżnorodna, bioróżnorodnej, bioróżnorodną, bioróżnorodne, bioróżnorodnych, bioróżnorodnymi
10	środowisko	dot. ogólnie ochrony środowiska	środowisko, środowiska, środowisku, środowiskiem, środowiskowy, środowiskowego, środowiskowemu, środowiskowym, środowiskowa, środowiskowej, środowiskową, środowiskowe, środowiskowych, środowiskowym
11	ocieplenie	dot. potencjalnie odnosi się do [globalnego] ocieplenia	ocieplenie, ocieplenia, ociepleniu
12	biosfera	dot. tematu biosfery	biosfera, biosfery, biosferze
13	przyroda	ogólnie słowa kluczowe o przyrodzie	przyroda, przyrody, przyrodzie, przyrodniczy, przyrodniczego, przyrodniczemu, przyrodniczym
14	pustynia	dot. pustynnienia i degradacji terenów	pustynnienie, pustynnienia, pustynnieniu
15	ocean	dot. tematów związanych z oceanami	ocean, oceanu, oceanie, oceany, oceanów, oceanom, oceanach

Źródło: opracowanie własne.

W celu obliczenia analizy sentymentu wykorzystano bibliotekę słów z serwisu SłowoSieć Politechniki Wrocławskiej (Dziob

& Piasecki 2019). Ponadto biblioteka PoliMorfologik (Miłkowski, 2021) została użyta do wzmocnienia pomiaru i uzyskania nacechowania podstawowych słów i odmian. Bazy zostały połączone ze sobą, co umożliwiło pomiar podstawowych brzmień i odmian. Wybrano z bazy słowa o nacechowaniu negatywnym (-m, -s) i pozytywnym (+m, +s). W zależności od kontekstu większość słów ma przypisanych kilka emocji lub rodzajów nacechowania, dlatego niektóre słowa mogą mieć kilka emocji i mogą być uwzględnione w kilku statystykach.

KRYZYS KLIMATYCZNY I ŚRODOWISKOWY I PRZECIWDZIAŁANIE MU

Zmiana klimatu i degradacja środowiska

Według raportu IPCC prezentującego aktualną wiedzę o zmianach klimatycznych pewne jest, że działalność człowieka wpłynęła na ogrzanie atmosfery, oceanów i lądów. W każdym z rozważanych pięciu scenariuszy emisji gazów cieplarnianych w kolejnych latach globalna temperatura powierzchni Ziemi będzie rosła, przy czym tylko w dwóch z nich w roku 2100 osiągnie 1,4–1,8°C powyżej poziomu sprzed okresu 1850–1900, w pozostałych będzie to znacznie więcej (Lee & Romero, 2023). Konsekwencje będą olbrzymie. Już teraz globalne ocieplenie powoduje ekstremalne zjawiska pogodowe we wszystkich regionach świata, m.in. wzrost częstotliwości i intensywności ekstremów ciepła, silnych opadów, cyklonów tropikalnych, susz czy zmniejszenia zlodzenia mórz Arktyki.

Ma to wprost przełożenie na życie miliardów ludzi i problemy społeczno-gospodarcze. Łączną wartość strat gospodarczych wynikających z ekstremalnych zjawisk pogodowych w 2022 r. oszacowano na 264 mld dolarów, tj. o 23% więcej niż w latach 2010–2014. Narażenie na ciepło doprowadziło w 2022 r. do utraty 490 mld potencjalnych godzin pracy na całym świecie, tj. o prawie 42% więcej niż w latach 1991–2000 (Karaczun, 2023).

Zmiana klimatu to jednak tylko jeden z problemów. Kolejne, równie niepokojące, dotyczą środowiska. Obecnie 40% gleb na Ziemi jest poważnie zdegradowanych, a zanik gleb żdatnych do uprawy

postępuje ponad 100 razy szybciej niż ich powstawanie (Hickel, 2022, s. 19). Kluczową przyczyną jest przemysłowy model rolnictwa. Rolnictwo odpowiada za 80% światowego wylesienia, 70% spadku bioróżnorodności ekosystemów lądowych i 50% – słodkowodnych, a także 70% zużycia słodkiej wody i 29% emisji gazów cieplarnianych (Kramarz, 2022, s. 436). Środki chemiczne niszczą środowisko. Do gruntów rolnych trafia rocznie 200 mln ton nawozów sztucznych, z czego 89 mln ton niezaabsorbowanych przez glebę spływa do zbiorników wodnych, niszcząc środowisko, z drugiej strony do ochrony roślin i sadów przed chwastami i szkodnikami zużywa się rocznie 3,5 mln ton toksycznych pestycydów niszczących rośliny, owady, ptaki i zdrowie człowieka (Pomianek, 2023). Wszystko to przyczynia się do kryzysu żywnościowego. Według prognoz 1°C globalnego ocieplenia przekłada się na 10% spadku plonów, co przy zachowaniu obecnej tendencji oznacza, że jeszcze w tym stuleciu zbiory zmniejszą się globalnie o 30%, a lokalnie może to być więcej (Hickel, 2022, s. 29).

Stan degradacji środowiska i zmian klimatu opisuje Koncepcja Granic Planetarnych. Według stanu z 2023 r. aż sześć na dziewięć granic gwarantujących stabilne warunki życia ludzkości na Ziemi zostało już przekroczonych. Zmiana klimatu jest jedną z nich, kolejne to integralność biosfery, nowe substancje w środowisku, przepływy biochemiczne, zużycie słodkiej wody i przekształcenie terenu. Do niebezpiecznej granicy zbliża się zakwaszenie oceanów. Obciążenie aerozolami atmosferycznymi jest jeszcze w bezpiecznej strefie, chociaż regionalnie przekracza granicę. Jedyne poziomy ozonu w stratosferze nieznacznie się poprawił (Richardson et al., 2023).

To wszystko stawia ambitne wyzwania w różnych obszarach życia społecznego i gospodarczego. Poprzez skoordynowane działania na poziomie globalnym, krajowym i lokalnym istnieje szansa spowolnienia wzrostu temperatury na Ziemi i ograniczenia skutków zmian klimatu i degradacji środowiska. Można to osiągnąć, łącząc ograniczenie emisji CO₂, zmiany systemu produkcji żywności, przejście na gospodarkę obiegu zamkniętego czy transformację energetyczną, a przede wszystkim przez ograniczenie konsumpcji.

Działania na poziomie globalnym, europejskim i krajowym

Wyzwania związane z działaniem na rzecz środowiska i klimatu oraz transformacją gospodarki na prośrodowiskową zostały podjęte na poziomie globalnym, unijnym i krajowym. Przyjęta przez ONZ w 2015 r. Agenda 2030 założyła realizację do 2030 r. 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju skupionych na kluczowych dla ludzi i planety obszarach (United Nations, b.d.).

W 2019 r. Unia Europejska ogłosiła Europejski Zielony Ład, strategię gospodarczą zakładającą, że do 2050 r. gospodarka UE stanie się neutralna dla klimatu, zasobooszczędna i cyrkularna (Komisja Europejska, 2019). Od tego czasu sukcesywnie wdrażane są szczegółowe regulacje na poziomie unijnym, m.in. przyjęta w 2020 r. nowa strategia przemysłowa i wpisujący się w nią plan działania dotyczący gospodarki obiegu zamkniętego (Rezolucja Parlamentu..., 2020). W 2022 r. weszła Dyrektywa ws. sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju, nakładająca na określoną grupę przedsiębiorstw obowiązek przedstawiania w sprawozdaniu z działalności informacji na temat kwestii środowiskowych, społecznych i ładu korporacyjnego według wspólnych europejskich standardów sprawozdawczości w zakresie zrównoważonego rozwoju tzw. ESRS (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2464, 2022). Przepisy te wymuszają na przedsiębiorstwach dogłębną zmianę sposobu myślenia i działania, wyznaczając kierunek transformacji. Chociaż dotyczą na razie stosunkowo niewielkiej grupy podmiotów, to poprzez podejście oparte na przejrzystości wpływu w łańcuchu wartości będą wymuszały jego zmianę także wśród dostawców czy dystrybutorów (Redqueen, 2023, s. 33).

Wdrażane na poziomie globalnym i unijnym rozwiązania znalazły swoje odbicie w strategiach i regulacjach poszczególnych krajów, w tym Polski, gdzie przyjęta została Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (Ministerstwo Rozwoju, b.d.). Unijne regulacje znalazły odzwierciedlenie w polskich programach i regulacjach. Przykładem jest plan dotyczący gospodarki obiegu zamkniętego, który zaowocował w 2019 r. przyjęciem przez Radę Ministrów „Mapy drogowej transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym”.

Polska scena polityczna 2019–2021

Lata 2019–2020 obfitowały w UE w nowe rozwiązania w obszarze zielonej transformacji. W Polsce okres ten zbiegł się z wyborami parlamentarnymi, które odbyły się w 2019 r., dając ponownie zwycięstwo partii PiS.

Prawo i Sprawiedliwość (43,59% głosów), które wystawiło wspólną listę z Solidarną Polską i Porozumieniem, koncentrowało swoją politykę na dalszym wdrażaniu programów socjalnych, inwestycjach w infrastrukturę i reformach sądownictwa, które wywołały kontrowersje w kraju i za granicą, prowadząc do napięć z UE.

W Sejmie znalazła się też Koalicja Obywatelska (27,40%), złożona z Platformy Obywatelskiej, Nowoczesnej, Inicjatywy Polskiej i Partii Zieloni. Wśród postulatów KO było wzmocnienie demokracji i praworządności, poprawa dostępu do opieki zdrowotnej i zwiększenie finansowania służby zdrowia, a także edukacja i działania na rzecz ochrony środowiska i walki ze zmianami klimatycznymi.

Kolejnym komitetem wyborczym był Sojusz Lewicy Demokratycznej (12,56%), złożony z SLD, Wiosny i Lewicy Razem. Skupiał się na polityce społecznej i gospodarczej, zmniejszeniu nierówności i zwiększeniu bezpieczeństwa ekonomicznego obywateli. Postulował inwestycje w zieloną energię i działania na rzecz ochrony środowiska, co miało pomóc w walce ze zmianami klimatycznymi i promować zrównoważony rozwój.

Do Sejmu weszło także Polskie Stronnictwo Ludowe, tworzące z porozumieniem Kukiz'15 Koalicję Polską (8,55%). Skupiała się ona na promowaniu interesów polskiej wsi, rolnictwa oraz małych i średnich przedsiębiorstw. Postulowała wsparcie rozwoju obszarów wiejskich, zrównoważonego rolnictwa i ochrony środowiska naturalnego.

Kolejną partią była Konfederacja Wolność i Niepodległość (6,81%; KORWiN, Ruch Narodowy, Konfederacja Korony Polskiej). Promowała liberalizm ekonomiczny, opowiadając się za znacznym ograniczeniem roli państwa w gospodarce. Głosiła hasła ochrony środowiska, ale raczej przez pryzmat krytyki regulacji unijnych, hamujących według niej rozwój gospodarczy.

Rok 2020 zdominowała pandemia COVID-19, która silnie wpłynęła na wszystkie aspekty życia, w tym politykę. Partia rządząca

stała przed wyzwaniem zarządzania kryzysem zdrowotnym i ekonomicznym oraz wdrażania środków wspierających system opieki zdrowotnej, ochronę miejsc pracy i przedsiębiorstwa. W tym samym roku odbyły się wybory prezydenckie. Andrzej Duda, urzędujący prezydent popierany przez PiS, zwyciężył, pokonując Rafała Trzaskowskiego z KO w drugiej turze głosowania z wynikiem 51,03%. Kampania była intensywna, a pandemia wpłynęła na sposób przeprowadzenia wyborów. W 2021 r. kontynuowano dyskusje na temat reform sądowych, które spotykały się z krytyką zarówno w kraju, jak i ze strony instytucji europejskich, w tym Komisji Europejskiej i Trybunału Sprawiedliwości UE. Spory dotyczyły m.in. niezawisłości sądownictwa i praworządności.

Wspomniane kryzysowe wydarzenia mogły przenieść na drugi plan kwestie klimatyczne i zrównoważonego rozwoju, więc podjęto próbę analizy tego okresu.

Aktualny stan badań zaangażowania polityków w kwestie środowiskowe

Stan wiedzy na temat wypowiedzi polskich polityków na temat działań klimatycznych nie jest duży, choć pojawiają się prace pośrednio powiązane z tym tematem. Piotr Żuk i Kacper Szulecki (2020) analizują, jak prawicowy populizm i media prorządowe kształtują narrację na temat transformacji energetycznej i zmian klimatycznych w Polsce. Pokazują, że narracja skupiona jest raczej na ochronie krajowego przemysłu węglowego i suwerenności energetycznej i może hamować postępy w zakresie transformacji energetycznej. Jon Birger Skjærseth (2018) bada procesy adaptacji i implementacji polityki klimatycznej i energetycznej UE w polskim kontekście, wskazując na wyzwania i możliwości dla Polski i znaczący wpływ opinii politycznych z Polski na ramy klimatyczno-energetyczne UE. Hanna Brauers i Pao-Yu Oei (2020) skupiają się na analizie ekonomicznych i politycznych czynników wpływających na politykę węglową w Polsce oraz na bariery i motywacje dla odchodzenia od paliw kopalnych. Prace naukowe są jedynie pośrednio powiązane z tematem badawczym niniejszego artykułu. Dalsza analiza dyskursu politycznego jest kluczowa dla zrozumienia, czy i jak politycy mogą komunikować

kwestie klimatyczne, aby Polska mogła przekształcić swoją politykę energetyczną i klimatyczną i sprostać wyzwaniom realizacji celów zrównoważonego rozwoju.

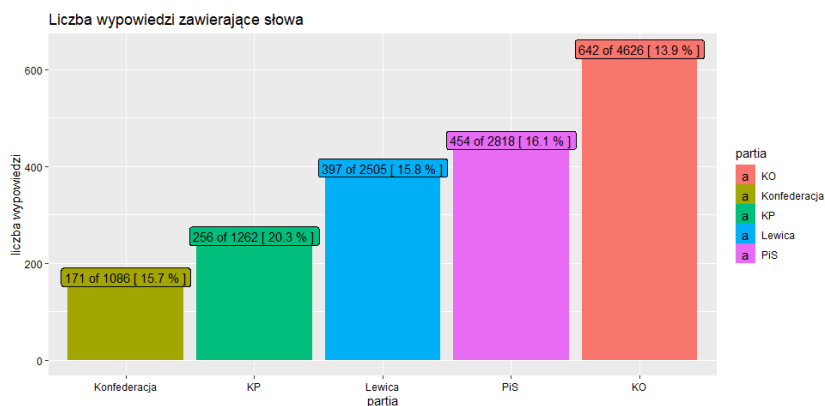
WYNIKI ANALIZY NAUKOWEJ – KWESTIE KLIMATYCZNE I ŚRODOWISKOWE W WYSTĄPIENIACH SEJMOWYCH POLITYKÓW

Według opisanej metodologii badawczej wykonana została analiza w kilku zakresach.

Analiza ilościowa

Według analizy ilościowej (rys.1), Koalicja Obywatelska prezentuje największą liczbę wypowiedzi zawierających słowa zdefiniowane w słowniku z tab. 1 – 642 wystąpienia. Do tematów klimatycznych odnosiły się również: Prawo i Sprawiedliwość (454 wypowiedzi), Lewica (397), Koalicja Polska (256), Konfederacja (171).

Rys. 1. Liczba wypowiedzi zawierających słowa zdefiniowane w słowniku z tab 1.

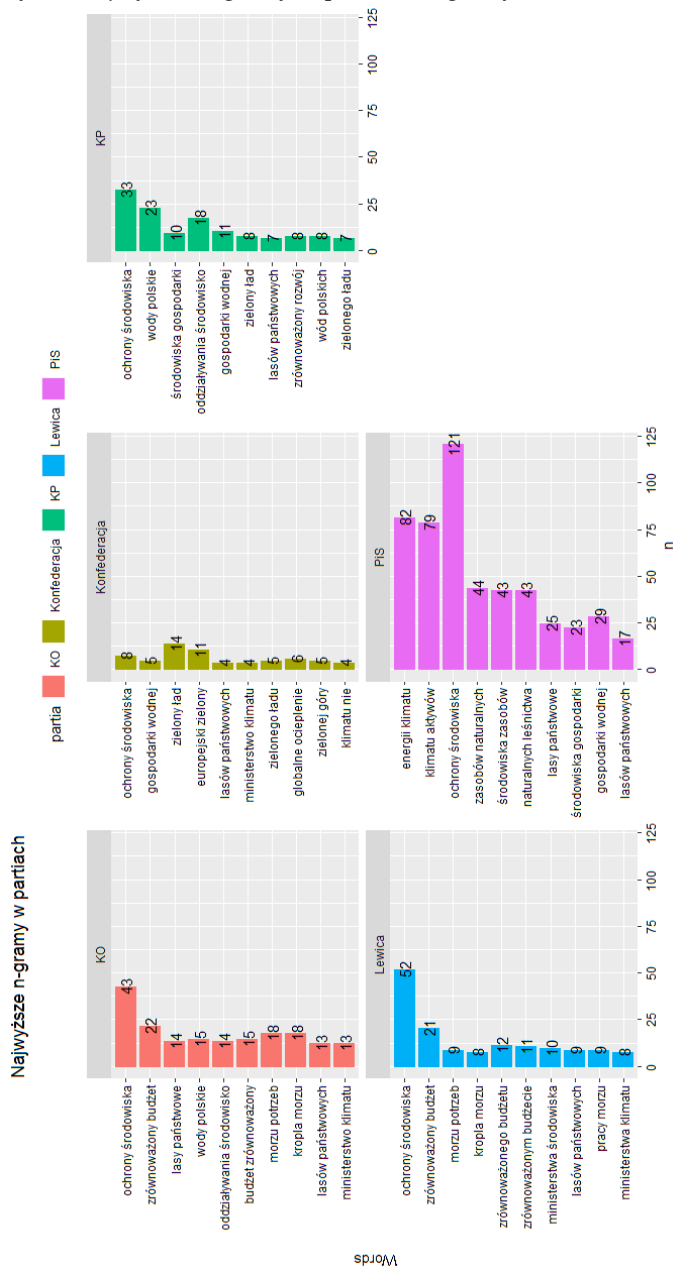

Źródło: opracowanie własne.

Analiza n-gramów

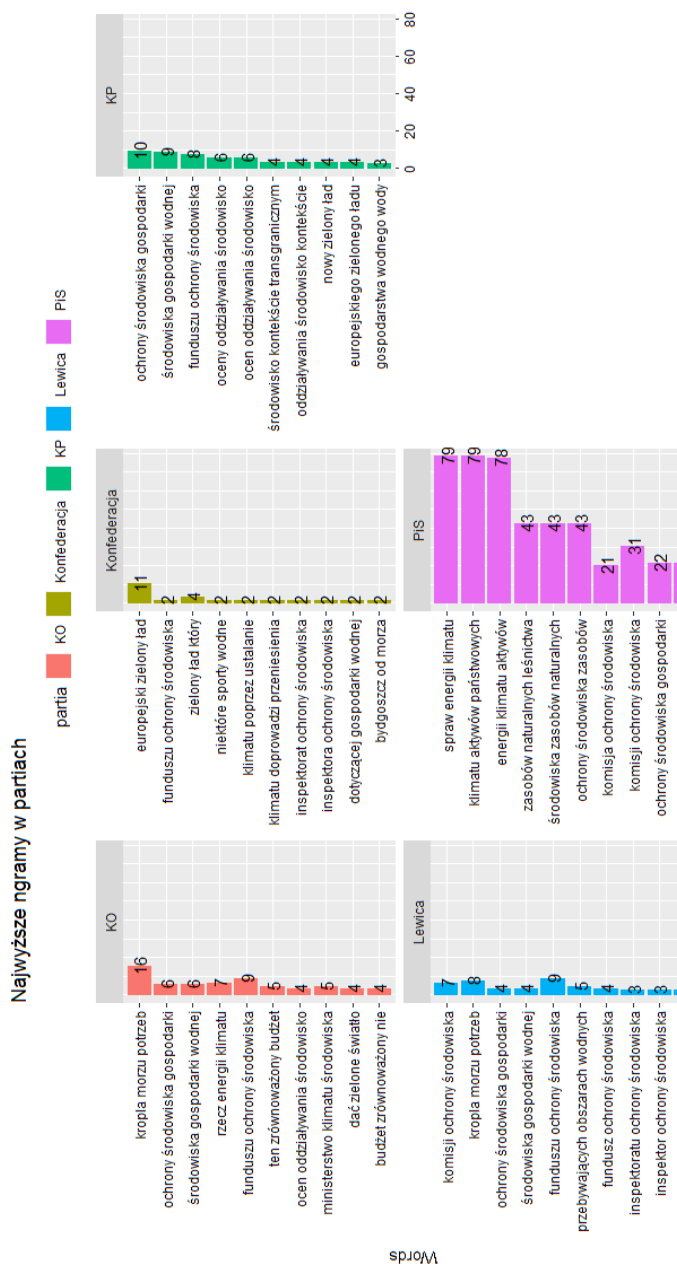
PiS najczęściej używało n-gramów (sekwencji następujących po sobie elementów) związanych z energetyką i ochroną środowiska (rys. 2 i 3). Ich dyskurs koncentrował się wokół zarządzania zasobami naturalnymi i lasami państwowymi. KO kładła nacisk na „ochronę środowiska” i „gospodarkę wodną” (lecz zwrot w trigramach – trzyelementowych sekwencjach: „kropla [w] morzu potrzeb” sugeruje związek frazeologiczny niezwiązany z tematem). Wypowiedzi Lewicy skupiały się na ochronie środowiska (wspomnienie „zrównoważony budżet” niekoniecznie dotyczy kwestii środowiskowych). Użycie n-gramów „ochrony środowiska” w relatywnie dużej liczbie w stosunku do innych bigramów sugeruje, że kwestie środowiskowe dla Lewicy były istotne. KP kładła nacisk na „ochronę środowiska”, „gospodarkę wodną” oraz kwestie dotyczące „zielonego ładu”. Konfederacja używała n-gramów związanych z „zielonym ładem” i „globalnym ociepleniem”, ale z mniejszym naciskiem niż pozostałe partie.

Rys. 2. Najwyższe n-gramy w partiach (bigramy)

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 3. Najwyższe n-gramy w partiach (trigramy)

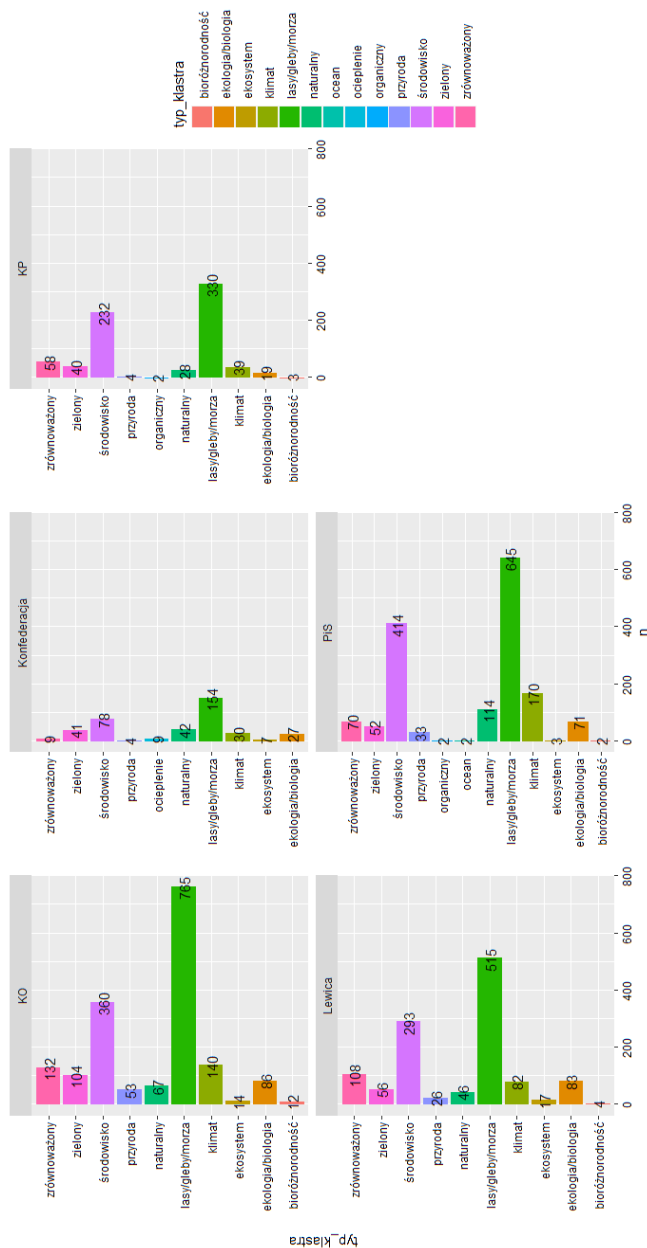
Źródło: opracowanie własne.

Analiza klastrowa

Najwięcej wypowiedzi PiS dotyczyło ochrony środowiska, ale były też związane z klimatem i zasobami naturalnymi. Klaster „lasy/gleby/morza” był najliczniejszy w tej partii (i innych) z uwagi na szeroki wachlarz słów (rys. 4 i 5). KO wykazywała silne zainteresowanie kwestiami zrównoważonego rozwoju, ochrony środowiska i klimatu oraz tematyką związaną z klastrem „zielony”. Lewica często odnosiła się do szeroko rozumianej ochrony środowiska, klimatu i ekologii. KP miała najwięcej wypowiedzi dotyczących ochrony środowiska oraz aspektów z klastra „zrównoważonego”. Konfederacja także skupiona była na zagadnieniach związanych z ociepleniem klimatu, choć w mniejszym stopniu niż inne partie.

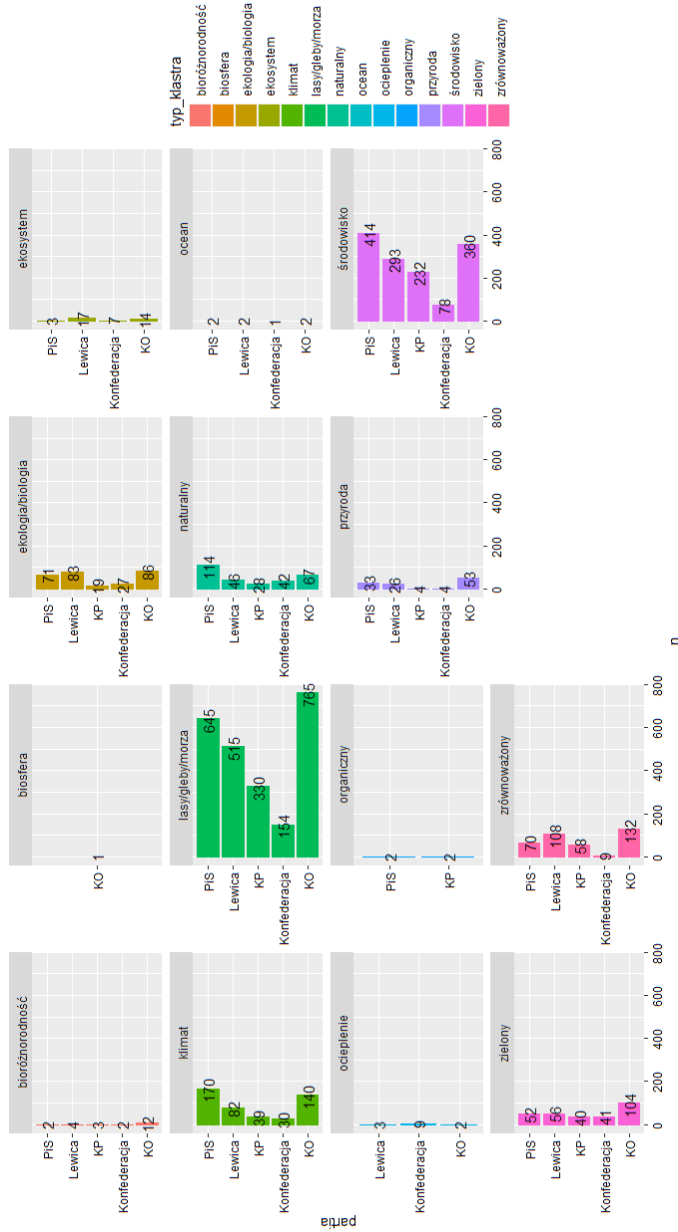
Z analizy słów w klastrach (rys. 6) wynika, że PiS najwięcej uwagi poświęcało środowisku naturalnemu i lasom oraz klimatowi. KO kładła duży nacisk na kwestie zrównoważone, związane z lasami oraz środowisko. Lewica koncentrowała się na środowisku i na klimacie. KP skupiała się na środowisku i kwestiach dotyczących wody, a w mniejszym stopniu na klimacie. Zainteresowana była także lasami i zagadnieniami suszy. Konfederacja w mniejszym stopniu niż inne partie skupiała się na środowisku i klimacie. Słowa kluczowe były rozproszone między różnymi aspektami, żaden wyraźnie nie dominował.

Rys. 4. Partie a typy klastra – najwyższe wartości

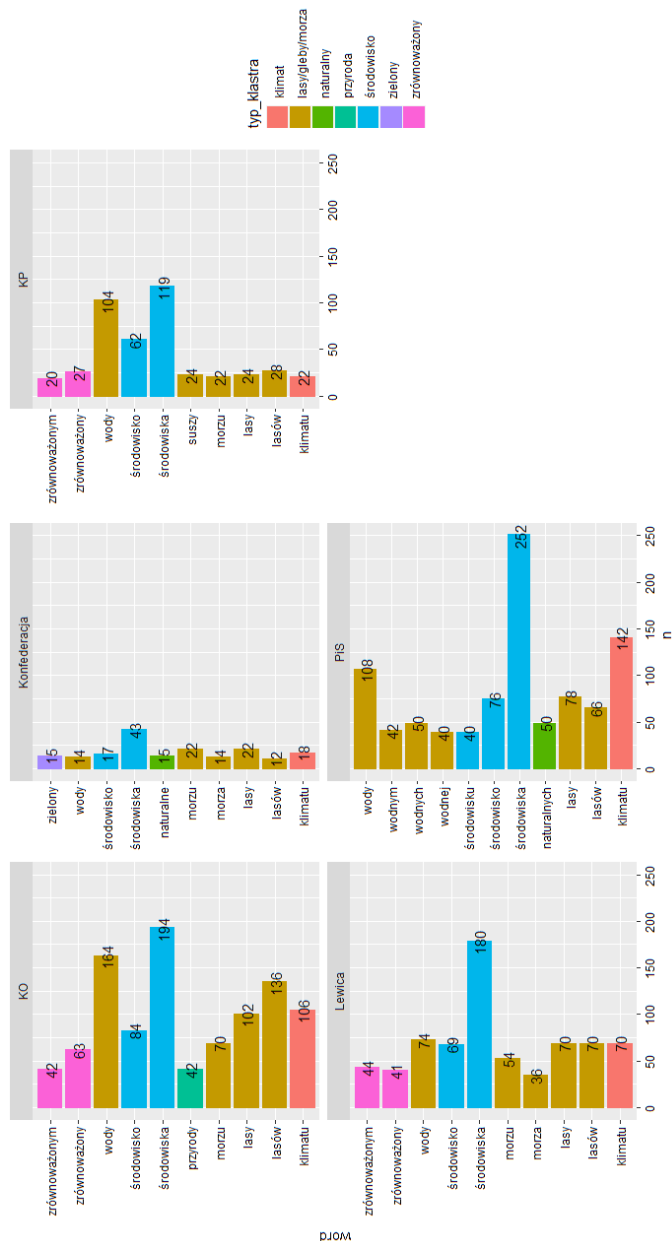
Źródło: opracowanie własne.

Rys. 5. Typ klastra a partia

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 6. Słowa w klastrach a partia (top 10 na partię)

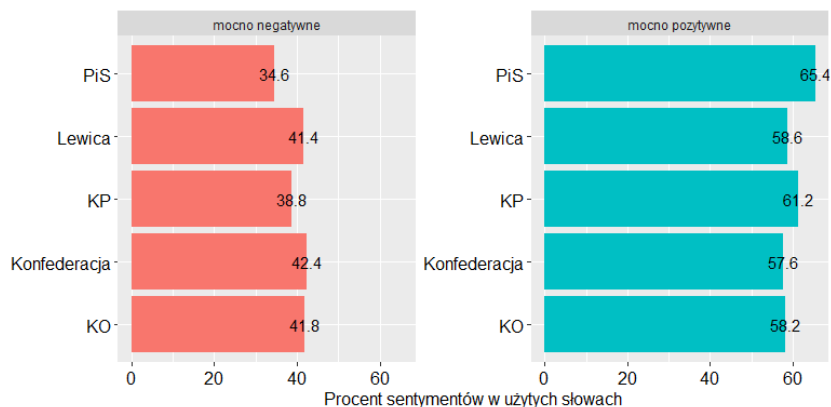

Źródło: opracowanie własne.

Sentymenty słów w wypowiedziach

Biorąc pod uwagę sentymenty słów w wypowiedziach (rys. 7), PiS i KP mają najniższy procent wypowiedzi negatywnych (PiS 34,6%, KP 38,8%) i najwyższy pozytywnych (PiS 65,4%, KP 61,2%) wśród badanych partii. PiS i KP częściej używają języka optymistycznego i pozytywnego. Lewica i KO, mimo że posiadają stosunkowo duży procent wypowiedzi pozytywnych, mają także wysoki procent wypowiedzi negatywnych, co może wskazywać na mieszany ton komunikacji. Konfederacja posiada najwyższy procent wypowiedzi negatywnych i zarazem najmniejszy pozytywnych.

Rys. 7. Sentymenty słów w wypowiedziach

Źródło: opracowanie własne.

Korelacje słów w poszczególnych partiach

W kolejnym etapie badań obliczono siłę połączenia pomiędzy poszczególnymi słowami. Za siłę powiązań przyjęto współczynnik korelacji *phi-coefficient* (Dancey, & Reidy, 2017). Wyniki odfiltrowano, za graniczny wynik zaprezentowania na grafach przyjęto minimum trzy wystąpienia jednej kombinacji słów i korelacji $R > 0,6$ korelacji.

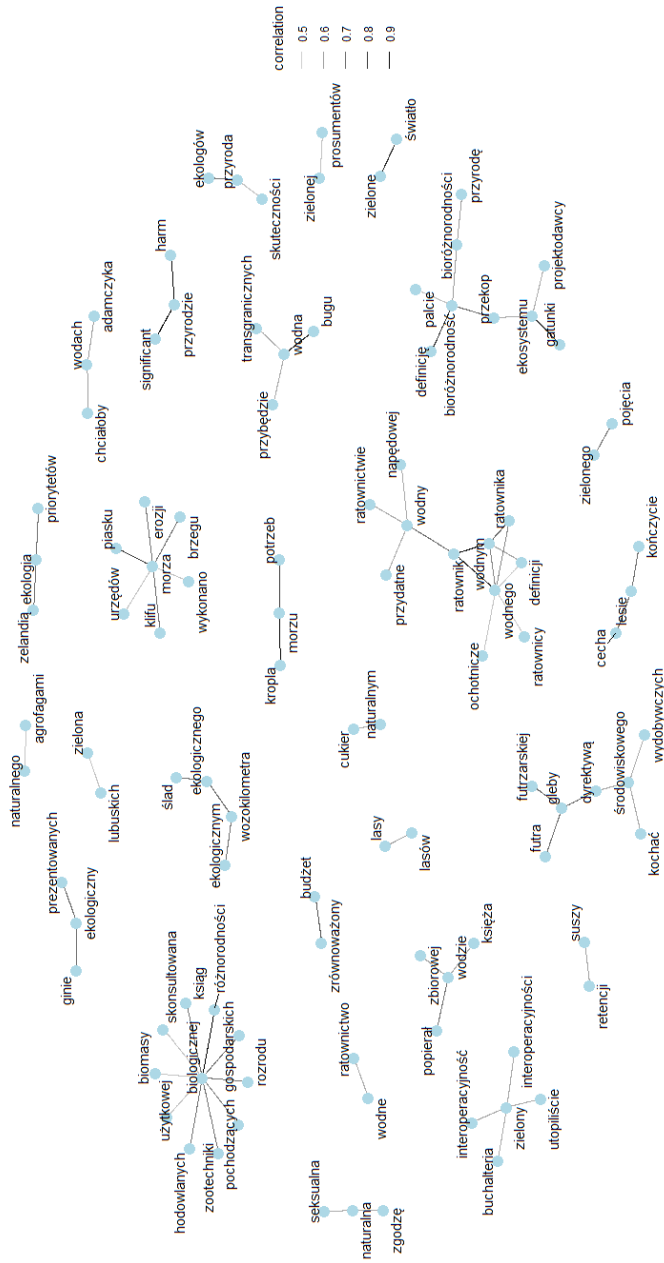
Dla KO widoczne jest silne skupienie na słowach związanych z ekologią i środowiskiem naturalnym, jak „zielony”, „ekologiczny”, „biomasa”, „przyroda” (rys. 8). KO łączy tematykę ochrony

środowiska i innych aspektów, jak erozja klifu, przyroda, wspomnienie o prosumentach, retencji i suszy. Połączenia słów takich jak „ratownictwo wodne”, „retencji wodnej” wskazują na zainteresowanie zarządzaniem zasobami wodnymi, problematyką suszy i ochroną przed powodzią. Słowo „zrównoważony” pojawia się w kontekście „budżetu”, co nie dotyczy bezpośrednio badanych zagadnień, podobnie jak wyrażenie „kropla [w] morzu potrzeb”. Połączenie słów „bioróżnorodność” i „ekosystem” może wskazywać, że Koalicja rozumie i podkreśla znaczenie różnorodności biologicznej dla zdrowia ekosystemów.

W przypadku Konfederacji słowa „środowisko”, „ekologia”, „energetyka” i „klimat” wskazują na skupianie się na tematach związanych ze środowiskiem i energią (rys. 9). Słowa „las”, „lasy państwowe”, „lasów” wskazują na zagadnienia dotyczące zarządzaniem lasami w kontekście gospodarki leśnej lub ochrony zasobów naturalnych. Pojawiają się terminy „woda”, „wodny”, „wodnych”, co wskazuje poruszanie zagadnień zarządzania zasobami wodnymi. Użycie słów „kontrowersji”, „sporów”, „opozycji” może sugerować krytyczne stanowisko partii wobec istniejących rozwiązań politycznych czy gospodarczych w obszarach dotyczących środowiska i energetyki. Korelacje „zielona” i „bezpieka” oraz „zielona” i „góra” wyraźnie nie są związane z tematami środowiskowymi.

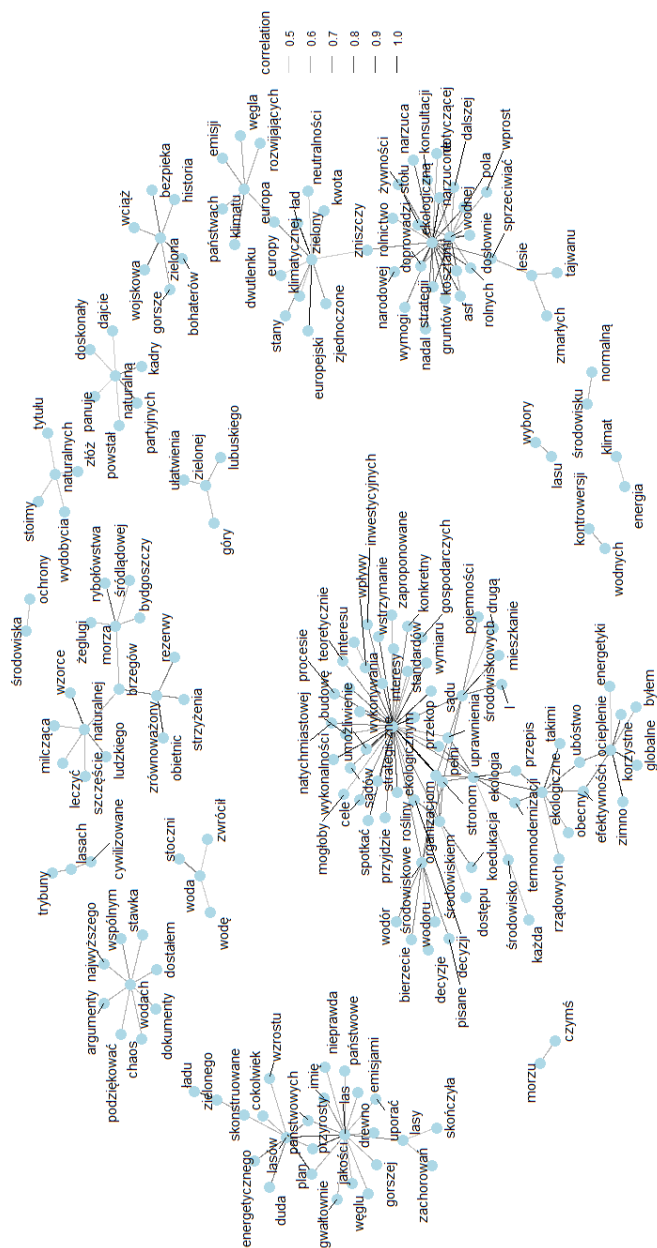
W przypadku KP słowa takie jak „żywca”, „zboża”, „mleka”, „hodowców”, „kóz”, „świń” wskazują na silne powiązanie z tematyką rolnictwa (rys. 10). Koalicja poświęca dużo uwagi kwestiom związanym z produkcją rolną i hodowlaną. Terminy „retencji wodnej”, „zbiorników wód”, „powodzi” i „morze” wskazują na wagę zagadnień zarządzania zasobami wodnymi. Połączenia słów „drewno”, „spalanie”, „ekologiczne”, „zielonej polityki”, „państwowe lasy” mogą świadczyć o akcentowaniu wagi zrównoważonego wykorzystywania zasobów naturalnych i ochrony lasów. Słowa „decentralizacji”, „sanitarnych”, „starosty” i „województw” mogą pokazywać dążenie do decentralizacji władzy i większych uprawnień dla samorządów lokalnych. Słowa „inwestycje”, „budżecie”, „infrastrukturę”, „melioracji” wskazują na interes w rozwoju infrastruktury oraz inwestycjach. Poruszane są kwestie Zielonego Ładu i wiatraków na morzu, ale głównie rolnictwa, pól i uprawy.

Rys. 8. Korelacje słów – KO

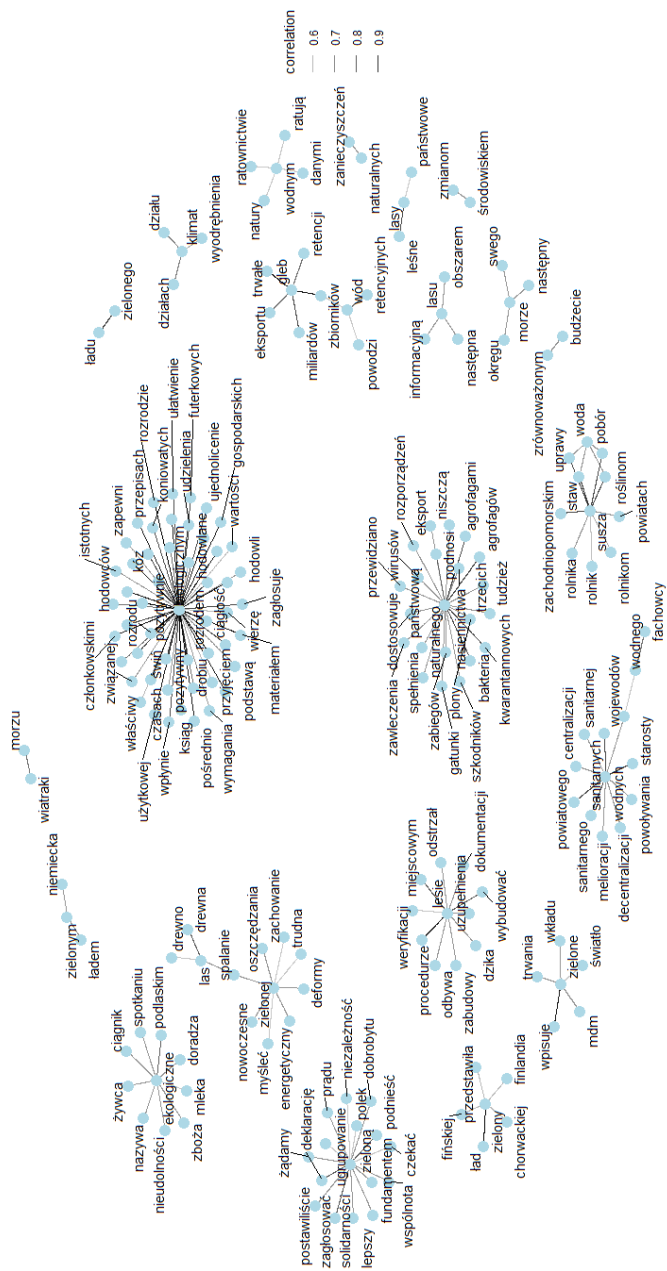
Źródło: opracowanie własne.

Rys. 9. Korelacje słów – Konfederacja

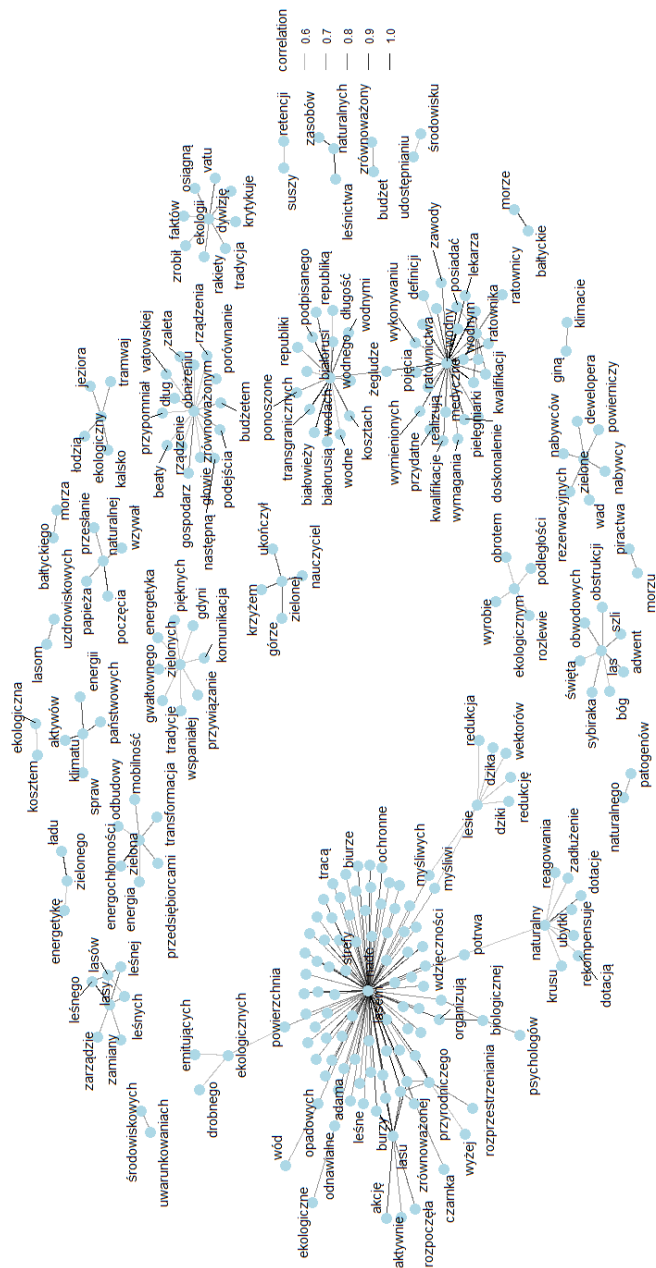
Źródło: opracowanie własne.

Rys. 10. Korelacje słów – KP

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 12. Korelacje słów – PiS

Źródło: opracowanie własne.

W przypadku Lewicy powiązania słów „zielona”, „ekologiczna”, „różnorodności biologicznej” i „przyrodniczego” wskazują na silną koncentrację na ochronie środowiska i promowaniu zrównoważonego rozwoju (Rys. 11). Słowa „wodnych”, „temperatury”, „susza” i „ratownictwo” mogą wskazywać na zainteresowanie problematyką zasobów wodnych i zmian klimatu na środowisko naturalne. Słowa „wiatraków”, „drewno”, „lasów” mogą odnosić się do polityki energetycznej skupionej na odnawialnych źródłach energii i zarządzaniu zasobami naturalnymi. Połączenie słów „zrównoważony” i „budżet” nie jest bezpośrednio związane z kwestiami środowiskowymi. Słowa „Bałtyku”, „morza”, „bałtyckiego” wskazują, że partia może przywiązywać dużą wagę do kwestii ochrony ekosystemów morskich. Pojawiają się kwestie m.in. potrzeb subwencji, skarbu ekosystemów, gazociągu oraz sformułowanie „ekologiczna bomba”.

W przypadku PiS słowa „lasów”, „środowiskowych”, „ekologiczne” i „wód” wskazują na wypowiedzi dotyczące lasów, zarządzania zasobami naturalnymi i ochronę środowiska. W kontekście energii pojawiają się słowa „energetyka”, „odnawialne”, „energii”, „zielona”, co może świadczyć o dyskusji na temat energetyki, zwłaszcza odnawialnych źródeł. Słowa „inwestycje”, „gospodarczych”, „przedsiębiorcami”, „transformacja” mogą wskazywać na tematy związane z gospodarką, przedsiębiorcami i transformacją energetyczną. Widoczne jest częste współwystępowanie słów związanych z lasem: „las”, „leśne”, „leśnych”. Inne tematy to Morze Bałtyckie, wyrób ekologiczny, redukcję [populacji] dzika, piractwa [na] morzu.

WNIOSKI

Odniesienie do problemu badawczego

W analizowanych wypowiedziach PiS wykazuje zaangażowanie w tematach związanych z energią i klimatem, ochroną środowiska i polityką energetyczną w kontekście odnawialnych źródeł energii. Jego komunikacja jest najbardziej pozytywnie nacechowana. Akcentuje działania w zakresie gospodarki leśnej, zarządzania zasobami naturalnymi i zaangażowanie w tematykę zmian klimatu. Używa

języka optymistycznego/pozytywnego, co może być elementem strategii utrzymania elektoratu.

KO i KP łączą kwestie klimatyczne z polityką gospodarczą. Ich komunikaty nierzadko odnoszą się do zarządzania zasobami naturalnymi, w tym lasami i wodami oraz zielonej transformacji gospodarki, przy czym KP również kładzie silny nacisk na aspekty dotyczące wsi, produkcji rolnej i hodowli oraz potrzeby większej decentralizacji władzy i większych uprawnień dla samorządów lokalnych. KO łączy tematykę ochrony środowiska z innymi aspektami, takimi jak erozja klifu, przyroda, mówi o prosumentach, retencji i suszy.

Konfederacja kładzie na tematy klimatyczne mniejszy nacisk, co widać w mniej pozytywnym tonie wypowiedzi. Wzmianki o klimacie pokazują świadomość wagi tej kwestii, choć z akcentem na krytykę obecnych rozwiązań i podejścia. Używa terminologii związanej z „zielonym ładem” i „globalnym ociepleniem”, co może wskazywać na pewien stopień zaangażowania w debatę klimatyczną. Posiada natomiast najwyższy procent wypowiedzi negatywnych w analizie sentymentu, co sugeruje strategię komunikacyjną skoncentrowaną na krytyce obecnych rozwiązań klimatycznych i sytuacji politycznej.

Lewica często odnosi się do szeroko rozumianej ochrony środowiska, klimatu i ekologii, sugerując, że są to centralne punkty ich agendy politycznej. W analizie sentymentu Lewica odzwierciedla raczej mieszany ton komunikacji, zarówno negatywny, jak i pozytywny.

Powyższe podsumowanie poruszanych tematów oraz wnioski z dokonanych analiz pozwalają na określenie stopnia, w jakim partie polityczne i koalicje podejmowały tematy klimatyczne, poruszanych przez nie tematów oraz podobieństw i różnic w wypowiedziach (zarówno w tematach, jak i tonie wypowiedzi). Oznacza to rozwiązanie problemów badawczych szczegółowych. Podsumowując analizę dyskursu partii politycznych w Polsce w pierwszych dwóch latach IX kadencji Sejmu, można stwierdzić, że kwestie klimatyczne były obecne w agendzie wszystkich głównych ugrupowań, ale zauważalne były znaczne różnice w podejściach i priorytetach. Każda z partii kładła inny nacisk na tematykę i sposób komunikacji na mównicy sejmowej.

Wnioski te pozwalają na rozstrzygnięcie postawionego problemu badawczego głównego i osiągnięcie celu pracy tj. pokazanie, że tematyka kryzysu klimatycznego, problemów środowiska

i zrównoważonego rozwoju była istotna w debacie politycznej posłów na Sejm IX kadencji.

Rekomendacje

W dalszych badaniach naukowych poświęconych tej tematyce warto sprawdzić ewolucję dyskursu politycznego na temat kwestii klimatycznych w kolejnej (X) kadencji Sejmu RP, uwzględniając zmiany w podejściach, priorytetach oraz intensywności angażowania się poszczególnych partii politycznych w tę problematykę. Analiza powinna uwzględniać nowe uwarunkowania polityczne, społeczne i gospodarcze, w tym rozwój technologii, zmiany w prawodawstwie międzynarodowym i unijnym, konflikty zbrojne na świecie, a także potencjalne zmiany w składzie politycznym Sejmu. Warto również przyjrzeć się dyskursowi publicznemu od strony użytkowników Internetu – jak ludzie postrzegają zmiany klimatyczne w ostatnich latach, biorąc pod uwagę inne wydarzenia społeczno-gospodarcze, i jak wpływają na dyskurs i działania polityczne w zakresie klimatu.

Taka kompleksowa analiza umożliwi dalsze pogłębianie i zrozumienie dynamiki politycznej w Polsce w kontekście klimatu, a także identyfikację kluczowych wyzwań i możliwości dla przyszłej polityki klimatycznej.

BIBLIOGRAFIA

- Brauers, H., & Oei, P. (2020). The political economy of coal in Poland: Drivers and barriers for a shift away from fossil fuels. *Energy Policy*, 144, 111621.
- Dancey, C.P., & Reidy, J. (2017). *Statistics without Maths for Psychology*. Harlow: Pearson Education, 280–285.
- Dyrektywa PE i Rady UE 2022/2464 z dnia 14 grudnia 2022 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) nr 537/2014, dyrektywy 2004/109/WE, dyrektywy 2006/43/WE oraz dyrektywy 2013/34/UE w zakresie zrównoważonego rozwoju. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32022L2464> (dostęp: 22.03.2024).
- Dziob, A., Piasecki, M., & Rudnicka, E. (2019). *plWordNet 4.1—a Linguistically Motivated, Corpus-based Bilingual Resource*. W C. Fellbaum, P. Vossen,

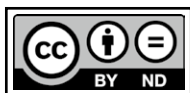
- E. Rudnicka, M. Maziarz, & M. Piasecki (Red.), *Proceedings of the 10th Global WordNet Conference: July 23–27, 2019, Wrocław (Poland)* (s. 353–362). Wrocław: Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej.
- Hickel, J. (2022). *Mniej znaczy lepiej. O tym, jak odejście od wzrostu gospodarczego ocali świat*. Kraków: Wydawnictwo Karakter.
- Karaczun, J. (2023, 15 listopada). *Raport The Lancet: zmiana klimatu będzie dalej pogarszać nasze zdrowie*, <https://samorzad.pap.pl/kategoria/materialy-partnerskie/raport-lancet-zmiana-klimatu-bedzie-dalej-pogarszac-nasze-zdrowie> (dostęp: 23.11.2023).
- Komisja Europejska (2019). *Komunikat Komisji. Europejski Zielony Ład*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:52019DC0640> (dostęp: 25.02.2024).
- Kramarz, P. (2022). *Jak nakarmić świat w dobie kryzysu klimatyczno-ekologicznego*. W K. Jasikowska, M. Pałasz (Red.), *Za pięć dwunasta koniec świata. Kryzys klimatyczno-ekologiczny głosem wielu nauk* (s. 415–454). Kraków: Uniwersytet Jagielloński w Krakowie. Pozyskano z: https://drive.google.com/file/d/1G4DXp3I5ejSABPpDGXPDPib4_0x3qMC/view (dostęp: 21.03.2024).
- Lee, H., Romero, J. (Red.) (2023). *Summary for Policymakers. W Climate Change 2023: Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. Geneva: IPCC, 1–34. DOI: 10.59327/IPCC/AR6-9789291691647.001 (dostęp: 17.02.2024).
- Ministerstwo Rozwoju (b.d.). *Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju – implementacja w Polsce*, https://www.un.org.pl/files/170/Agenda2030PL_pl-5.pdf (dostęp: 25.02.2024).
- Piasecki, M., Szpakowicz, S., Bartosz, B. (2019). *A Wordnet from the Ground Up*. Wrocław: Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej.
- Pomianek, T. (2023, 5 października). *Skutki przemysłowej produkcji żywności dla klimatu i środowiska*, <https://zielonyblog.wsiz.edu.pl/skutki-przemyslowej-produkcji-zywnosci-dla-klimatu-i-srodowiska/> (dostęp: 18.02.2024).
- Redqueen, S. (2023). *Wytyczne do raportowania ESG. Przewodnik dla spółek*, https://www.gpw.pl/pub/GPW/ESG/Wytyczne_do_raportowania_ESG.pdf (dostęp: 21.11.2023).
- Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 25 listopada 2020 r. w sprawie nowej strategii przemysłowej dla Europy (2020/2076(INI))*, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020IP0321> (dostęp: 25.02.2024).
- Richardson, K., Steffen, W., Lucht, W., Bendtsen, J. et al. (2023). Earth beyond six of nine planetary boundaries. *Science Advances*, 9, 37. DOI: 10.1126/sciadv.adh2458 (dostęp: 17.02.2024).

- Skjærseth, J.B. (2018), *Implementing EU climate and energy policies in Poland: policy feedback and reform*, *Environmental Politics*, 27(3), 498–518. DOI: 10.1080/09644016.2018.1429046
- Żuk, P., & Szulecki, K. (2020). Unpacking the right-populist threat to climate action: Poland's pro-governmental media on energy transition and climate change. *Energy Research & Social Science*, 66, 101485.

Materiały internetowe

- Biblioteka *dplyr* (b.d.), www.rdocumentation.org/packages/dplyr/versions/0.7.8 (dostęp: 02.05.2021).
- Biblioteka *ggplot2* (b.d.), www.rdocumentation.org/packages/ggplot2/versions/3.3.6 (dostęp: 02.05.2021).
- Biblioteka *Selenium* (b.d.), <https://pypi.org/project/selenium> (dostęp: 02.02.2021).
- Biblioteka *tidytext* (b.d.), <https://www.rdocumentation.org/packages/tidytext/versions/0.3.3> (dostęp: 02.05.2021).
- Biblioteka *tm* (b.d.), www.rdocumentation.org/packages/tm/versions/0.7-8 (dostęp: 02.05.2021).
- Polimorfologik, M. Miłkowski (2016). *Biblioteka odmian słów*, <https://github.com/morfologik/polimorfologik/blob/master/src/LICENSE.txt> (dostęp: 28.12.2021).
- Rdocumentation (b.d.), *adist: Approximate String Distances*, www.rdocumentation.org/packages/utils/versions/3.6.2/topics/adist (dostęp: 23.02.2024).
- Rdocumentation (b.d.), *hclust: Hierarchical Clustering*, www.rdocumentation.org/packages/stats/versions/3.6.2/topics/hclust (dostęp: 23.02.2024).
- Rdocumentation (b.d.), *utils (version 3.6.2)*, www.rdocumentation.org/packages/utils/versions/3.6.2 (dostęp: 23.02.2024).
- United Nations (b.d.), *The 17 Goals*, <https://sdgs.un.org/goals> (dostęp: 25.02.2024).

Copyright and License

This article is published under the terms of the Creative Commons Attribution – NoDerivs (CC BY- ND 4.0) License <http://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/>